

kibontakozzanak az idegen nyelvek, a sport vagy épp a logikai feladatmegoldások során.

A tehetségek fejlesztésében és kibontakozásában elengedhetetlen az iskola és a család intenzív együttműködése. Közhelynek tűnhet, de nagyon is igaz, hogy az iskola a tehetséggondozást nem tudja megoldani a család hatékony együttműködése nélkül. Ezt jelzi a világszerte elfogadott Mönks-Renzulli modell is, mely szerint az egyén tehetségének kibontakozásában három összetevő játsza a legnagyobb szerepet:

iskola – család – társak

Nagyon fontos összetevő a szülőkkel való folyamatos kapcsolattartás, információcsere, együttműködés. A „jó” osztályfőnök folyamatos kapcsolatban van diákjaival, ugyanakkor a szülőkkel is. Az együttműködés fontos, nemcsak a tehetséggondozásban, hanem az előforduló problémák kiküszöbölésében is. Az osztályfőnöknek lényeges szerepe van a tehetséges diák feltérképezésében, hiszen ő az, akinek a legjobban ismernie kell a diákjait. Miután megismerte őket – felmérte képességeiket személyes konzultációk vagy épp kérdőívek segítségével –, a tehetséggondozás fontos részesévé válik.

A fenti megállapításokban a tehetségek feltérképezésével, illetve a tehetséggondozás fontosabb tényezőivel foglalkoztunk. Amint e vázlatos áttekintésből is kitűnik, sokféle új pedagógiai és pszichológiai szempont vetődik fel, ha iskolai tehetséggondozó programjainkat az eddiginél is sikeresebbé akarjuk tenni. A siker fontos feltétele az is, hogy ezeket a szempontokat rendszerben összedolgozva érvényesítsük. A legfontosabb mégis az, hogy tudatosítsuk: a tehetségeket fejleszteni kell, nem szabad őket elveszni hagyni, teret kell adni a kibontakozásra, melynek megfelelő helyszíne épp az iskola.

A földrajzoktatás jelenlegi helyzete

Mgr. Varga Tamás

A közismereti tantárgy fogalma számos tudományterületet foglal keretei közé, ennek ellenére mégis egy, a maga nemében elengedhetetlenül fontos tantárgyat szeretnék bemutatni, mely tanítására szánt óraszám drasztikus csökkentésével a későbbiekben hatalmas hiányosságokat tapasztalhatunk majd. A földrajz, avagy a hivatalos kontextusban használatos geográfia a természettudományi szakterület alapismereteit magába foglaló és az alpműveltség magját adó tantárgyak egy csoportja, melyeknek oktatása történelmi hagyományokkal bír. Nézzünk csak végig a földrajz tárházában, milyen ismeretekre hívja fel a figyelmünket. Elsősorban a világ leírására, másodsorban pedig annak földtani, meteorológiai, víztani, állat- és növénytani ismereteinek teljes körű feltérképezésére irányítja a figyelmet.

A földrajz egy duális tudományág, mert nemcsak a földtudományokban kínál betekintést, hanem számos társadalomtudományi szakterület és annak alapismereteit is magába foglalja. Átfogó képet nyújt az univerzumról, annak tulajdonságairól

és részeiről, valamint az életet adó kék bolygóról, a Földről. A geográfia, mint ahogy azt a neve is mutatja, a Földet rajzoló vagy leíró természettudományi tantárgy foglalkozik lakóhelyünk geológiai, alaktani, légkör- és víztani, valamint talajtani feltérképezésével és annak minél pontosabb bemutatásával. Ugyancsak e tantárgy fő feladatai közé tartozik a társadalomtudományok birtokába sorolható szakágak bemutatása, melyekkel az ember épp az általános iskola felső tagozatán találkozik első alkalommal. Pontos képet ad a világunk gazdasági működéséről, településrendszereiről, népek és nemzetek tudományáról, valamint a kis- és nagytérségi, azaz a regionális földrajztudományról. Ezen szakterületek átfogó képet adnak világunk kontinenseinek államairól, politikai, vallási és nyelvi adottságairól.

A természettudományi tantárgyak helyzete a jelenlegi hazai oktatási rendszerben korántsem kielégítő. Országunk oktatási tervezete szerint az ISCED 2 az általános iskolák felső tagozatára a következő óraszámokban és nevelési területben határozta meg a földrajz órák helyzetét (táblázat).

A vizsgált tantárgyak óraszámjai az ISCED 2 alapján

Nevelési terület	Tantárgy	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.	9. évf.	Összesen
Ember és társadalom	FÖLDRAJZ	heti 1 óra	heti 1 óra	heti 1 óra	heti 1 óra	heti 1 óra	5

Elsősorban megállapítható, hogy a földrajz oktatásának legnagyobb problémája az alacsony óraszám. Természetesen az iskolák vezetőségének köszönhetően némi eltérés tapasztalható a megadott számokkal szemben. Sajnos azonban a szabad óraszámokból kevés, az érték jelentkezőkből pedig sok van. Minden szakember, aki az oktatásügy területén tevékenykedik, tisztában van azzal, hogy egy tantárgy és annak szabályokban lefektetett ismeretanyagának átvételére és elmagyarázására legkevesebb két tanítási óra kellene hetente. Az ennél kevesebb órászámban oktatott tantárgyak csak alapok nélkül karcollják az adott tudományág tetejét, és a későbbiekben a diák hátrányt szenvedhet a mindennapi életben előforduló, ún. általános műveltséget követelő kérdések megválaszolásában. Az internetnek és a felgyorsult világnak köszönhetően az információk is oly gyorsan kezdenek repkedni, hogy lassan nem lesz idő az új ismeretek átadására. A technika gyors fejlődésével a geográfia ismeretanyaga is megnőtt, s szinte napról napra történik valami, ami kibővíti az adott óra anyagának kereteit, valamint maga a tanítás tartalma is megújult az elmúlt évek során. A különböző tudományágak folyamatosan új felfedezésekkel egészülnek ki, mely ismertetését már az általános iskola felső tagozatán el kell kezdeni, hogy később a közép- és felsőoktatási intézményekben már csak a szilárd alapokra kelljen építkezni.

A következő hiányosság a megfelelő színvonal biztosítása, ugyanis egy szaktantárgy oktatásához elengedhetetlen a szakképzett tanár. Gyakori probléma, hogy az iskolák többségében egy, az adott tantárgyhoz közel álló tudományból diplomát szerzett tanár tanítja azt az órát, melyhez kevésbé ért. Nevezzük ezt „jobbik megoldásnak”. A másik gyakori probléma az egy teljesen eltérő tudományterületekről érkezett szakemberek „pedagógussá” válása. Sajnálatos dolog, hogy bizonyos szaktantárgyakra nagyon kevés a képzett pedagógus. Természetesen ez a probléma is hozzájárul az iskolákban történő oktatáshoz és annak színvonalához.

A tankönyvek módszertani szempontból épp annyira hozzájárulnak az oktatás színvonalához, mint az eddig említett kisebb-nagyobb problémák. Míg a hivatalosan használható

tankönyvek között vannak kiválóan megformált és didaktikailag jól megírt könyvek, addig akadnak olyanok is, melyek sem szakmailag, sem nyelviileg nem állják meg a helyüket.

Eme problémák ismeretében készült egy felmérés a hazai iskolákban földrajzot oktató pedagógusok körében, mely kimutatja, hogy emelni kell a tantárgy imázsát és alkalmazkodni kell a modern technológiákhoz, valamint az új módszertani szempontokhoz. A XXI. században szinte elengedhetetlen a különböző projekt és interaktív oktatási módszerek alkalmazása.

A tantárgy helyzetével kapcsolatos vélemények alapján számba vehetők a megőrizendő hagyományok és a megoldásra váró problémák, valamint megfogalmazhatók a tantárgyi oktatás fejlesztésének lehetőségei.

A fejlődést elősegítheti a mindennapi életben hasznosítható földrajzi tájékozottság és a biztos térképes ismeretek nyújtása, egy, a magyar tannyelvű alap- és középiskolákban tanító pedagógusok által kidolgozott és megírt tankönyvcsalád, valamint a terepgyakorlatok és kirándulások beépítése a földrajz oktatásába, az oktatásra fordítható időkeret, a földrajzi ismeretek kiszélesítése, a modern technikai alkalmazások a földrajztudományában, illetve szemléletmódbeli váltás átültetése az oktatásba és szemléltető terepgyakorlati módszerek alkalmazása és beépítése a földrajz oktatásába.

Már számos tanulmány bebizonyította, hogy a diákok gyengébb teljesítménye és az információk nem megfelelő kezelése a későbbiekben olyan problémákhoz vezethetnek, melyek arra kényszerítik majd a pedagógusokat és az oktatáspolitikusokat, hogy modernizálják a földrajz, s vele együtt a természettudományi tantárgyak oktatását és változtassanak a tantárgyak oktatási viszonyain. Tanulmányomban a természettudományi tantárgyak oktatásának hátrányait, jelenlegi helyzetét és a tanárok véleményét szerettem volna bemutatni a földrajz szemszögéből.

Felhasznált irodalom:

- Mayer, J. et al.: *Módszertani stratégiák 4. – Természettudományok*. Budapest, OKI, 2002.
- Visi, J.: *A földrajz tantárgy helyzete és fejlesztési feladatai*. Online: www.ofi.hu
www.statpedu.sk

Bevezető

A probléma, a konfliktus (Hammer, 2014; Németh, 2011) jelenléte életünk valamennyi dimenziójában ma már természetesnek számít (Morgan, 2014). Ennek megfelelően a konfliktuspedagógia mint önálló diszciplína, az utóbbi évtizedek terméke. Létrejött a nevelő és a nevelt, iskolai viszonylatban a pedagógus és a diák megváltozott kapcsolatának köszönhető.

Az utóbbi évtizedekben a pedagógiai gyakorlatban előforduló konfliktusok száma jelentősen megnőtt, és tartalmuk is összehasonlíthatatlanul változatosabb lett. Ezért felértékelődött a nevelő és a nevelt közötti interakciós kapcsolat jelentősége, a kooperáció készsége és képessége, s ezzel együtt a problémák együttes, konstruktív és a felek számára minél kevesebb veszteséggel járó megoldásának keresése (Baráth, 2009; Sallai – Szekszárdi, 2000; Szekszárdi, 1995; Szőke-Milinte, 2004). A hagyományos iskolai hierarchia összeomlásával a tanár-tanuló közötti folyamatos együttműködés igénye az eddigieknél nagyobb felelősséget állít a pedagógus elé (Vass, 1985). A pedagógusjelölteket lépésről lépésre meg kell tanítani arra, hogy képesek legyenek a kooperációra, fokról fokra kell eljuttatni őket a másokért és önmagáért való felelősség átvállalására (Horváth-Szabó, 1994).

Probléma

A testnevelésóra az együtt dolgozó tanulók és tanár interakciójában valósul meg (Szatmári, 2007). Az interakciók sorozata egyben kisebb-nagyobb problémákat és konfliktusokat is rejt. Testnevelésórán egy adott pedagógiai helyzet mindig különböző körülmények és hatások sajátosan bonyolult összeilleszkedéséből ered. Megoldása csakis az összes hatás és körülmény figyelembevételével, konkrét módon lehetséges. Mindezek alapján a testnevelőtanár ezekben a nevelési helyzetekben, az abból adódó alapfe-